

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Частина I	
ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ	8
Розділ 1. Предмет психології	8
1.1. Предмет психології та її завдання	8
1.2. Рефлекторна природа психіки	9
1.3. Психіка і свідомість	17
1.4. Основні галузі психологічних знань	19
1.5. Зв'язок психології з іншими науками	19
1.6. Основні напрями в сучасній психології	20
Розділ 2. Методи психології	26
2.1. Основні вимоги до методів психології	26
2.2. Основні методи психології. Спостереження, експеримент ..	27
2.3. Додаткові методи: тест, опитування, бесіда, аналіз продуктів діяльності, узагальнення незалежних характеристик, самооцінка	29
2.4. Кількісний та якісний аналізи дослідження психічних явищ	34
Розділ 3. Розвиток психіки і свідомості	38
3.1. Виникнення та розвиток психіки	38
3.2. Розвиток механізмів психічної діяльності	38
3.3. Розвиток психіки на різних етапах еволюції тваринного світу	42
3.4. Виникнення та історичний розвиток людської свідомості ..	47
Частина II	
ОСОБИСТІТЬ, СОЦІАЛЬНІ ГРУПИ	51
Розділ 4. Психологія особистості	51
4.1. Поняття про особистість та її структуру	51
4.2. Активність особистості та її джерела	52
4.3. Розвиток і виховання особистості	56
Розділ 5. Соціальні групи	66
5.1. Поняття про групи	66
5.2. Міжособистісні стосунки у групі	68
5.3. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках	70

Частина III

ДІЯЛЬНІСТЬ 77

Розділ 6. Психологічний аналіз діяльності 77

6.1. Поняття про діяльність 77

6.2. Мета і мотиви діяльності 77

6.3. Структура діяльності 79

6.4. Засоби діяльності, процес їх засвоєння 80

6.5. Перенесення та інтерференція навичок 84

6.6. Основні різновиди діяльності 88

6.7. Творча діяльність 93

Розділ 7. Мова і мовлення 99

7.1. Поняття про мову та її функції 99

7.2. Фізіологічні механізми мовної діяльності 101

7.3. Різновиди мовлення 104

Розділ 8. Спілкування 111

8.1. Поняття про спілкування 111

8.2. Засоби спілкування 112

8.3. Функції спілкування 115

8.4. Різновиди спілкування 119

Розділ 9. Увага 125

9.1. Поняття про увагу 125

9.2. Фізіологічне підґрунтя уваги 127

9.3. Різновиди і форми уваги 130

9.4. Властивості уваги 133

Частина IV

ПІЗНАВАЛЬНІ ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ 141

Розділ 10. Відчуття 141

10.1. Загальна характеристика пізнавальних процесів.

Поняття про відчуття 141

10.2. Фізіологічне підґрунтя відчуттів 142

10.3. Класифікація і різновиди відчуттів 143

10.4. Основні властивості відчуттів 148

10.5. Відчуття і діяльність 151

Розділ 11. Сприймання 156

11.1. Поняття про сприймання 156

11.2. Різновиди сприймання 156

11.3. Властивості сприймання 159

11.4. Спостереження і спостережливість 161

<i>Розділ 12. Мислення</i>	167
12.1. Поняття про мислення. Соціальна природа мислення ..	167
12.2. Розумові дії та операції мислення	170
12.3. Форми мислення	172
12.4. Процес розуміння	175
12.5. Процес розв'язання завдань	176
12.6. Різновиди мислення	178
12.7. Індивідуальні особливості мислення	179
<i>Розділ 13. Уява</i>	185
13.1. Поняття про уяву	185
13.2. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю	186
13.3. Фізіологічне підґрунтя уяви. Уява і органічні процеси ..	187
13.4. Процес створення образів уяви	189
13.5. Різновиди уяви	191
13.6. Уява і особистість	194
<i>Розділ 14. Пам'ять</i>	198
14.1. Поняття про пам'ять	198
14.2. Теорії пам'яті	198
14.3. Різновиди пам'яті	201
14.4. Запам'ятовування та його різновиди	202
14.5. Відтворення та його різновиди	203
14.6. Забування та його причини	205
14.7. Індивідуальні особливості пам'яті	206

Частина V

ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВІ ПРОЦЕСИ

<i>Розділ 15. Емоції і почуття</i>	211
15.1. Поняття про емоції і почуття	211
15.2. Фізіологічне підґрунтя емоцій і почуттів	213
15.3. Вираження емоцій і почуттів	214
15.4. Форми переживання емоцій і почуттів	215
15.5. Вищі почуття	217
<i>Розділ 16. Воля</i>	223
16.1. Поняття про волю	223
16.2. Довільні дії та їх особливості	224
16.3. Аналіз складної вольової дії	226
16.4. Основні якості волі	228
16.5. Безвілля, його причини і переборення	230

Частина VI

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ	235
<i>Розділ 17. Темперамент</i>	235
17.1. Поняття про темперамент	235
17.2. Типи темпераментів	238
17.3. Основні властивості темпераменту	239
17.4. Фізіологічне підґрунтя темпераменту	241
17.5. Роль темпераменту в діяльності людини	242
<i>Розділ 18. Здібності</i>	247
18.1. Поняття про здібності	247
18.2. Структура здібностей	249
18.3. Різновиди здібностей	251
18.4. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови	252
<i>Розділ 19. Характер</i>	259
19.1. Поняття про характер	259
19.2. Структура характеру	260
19.3. Основні риси типового характеру	263
19.4. Природа характеру	266
19.5. Формування характеру	267

ПЕРЕДМОВА

Створюючи посібник, автор прагнув дещо по-новому виокремити структурні блоки теоретичного матеріалу, що сприятиме кращому формуванню у студентів поглибленого розуміння логічного змісту курсу загальної психології. Важливим доповненням до самостійної роботи над засвоєнням навчального матеріалу є запропонована модель поетапного розкриття істотних ознак і характеристик психічних явищ, яка містить визначення ключових категорій і понять, формалізовану структуру змісту теми, питання проблемного характеру для самостійної роботи, альтернативно-тестові завдання для самоконтролю, завдання та проблемні ситуації для аналізу психологічних явищ і процесів.

Фактичний зміст окремих завдань, що ввійшли до процедурного блоку, виходить за межі поданої інформації, що спонукатиме студента до творчого пошуку, розвитку психологічної допитливості.

До кожного розділу подано список використаної та рекомендованої літератури для самостійної роботи студентів, які виявлять інтерес до певних проблем психології.

ЧАСТИНА I

ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ

Розділ 1

ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ

1.1. Предмет психології та її завдання

Психологія — одна з наук про людину. Об'єктом її вивчення є найскладніша сфера життєдіяльності людини — **психіка**. Складність психіки як явища зумовлена тим, що вона є вищим продуктом біологічного та суспільного розвитку живих істот. Складним є і функціональний бік психіки. Вона є засобом орієнтування організму в навколишньому світі й регулятором поведінки в динамічних умовах середовища. Психічна активність людини спрямовується на різні об'єкти. Задовольняючи свої матеріальні (органічні) та духовні потреби як необхідну умову життя, людина шукає й одержує з навколишнього природного та соціального середовища необхідні для цього джерела, здобуває знання, планує свої дії, визначає засоби й шляхи їх здійснення, напружує сили, щоб досягти поставленої мети, переживає успіхи та невдачі. Усе це становить **психічну діяльність** людини, яку вивчає наука психологія.

Предметом психології є закономірності розвитку і проявів психічних явищ та їх механізми.

Термін **«психологія»** походить від грецьк. *psyhē* — душа і *logos* — слово, вчення, що означає **«наука про душу»**. Психічне життя людини складне й має багато форм виявлення. **Психічні явища** — це своєрідні суб'єктивні переживання, суб'єктивні образи відображуваних у свідомості явищ реальної дійсності, це внутрішній світ людини в усій його повноті й різноманітності. Психічне життя людини охоплює її **пізнавальну** діяльність — відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уяву, **емоційно-вольову** — різноманітні почуття, переживання, а також прояви волі — вольові якості. Важливим аспектом психічного життя є **спонуку до активності** — потреби, інтереси, переконання, ідеали тощо. Особливу групу психічних явищ становлять **індивідуально-психологічні властивості особистості** — здібності, темперамент, характер та її **психічні стани** — піднесеність, пригніченість, схвилюваність, байдужість та ін.